

OBSAH

Předmluva

I. Fyzika barevných světél a jejich měření

1. Co rozumíme bílým slunečním světlem	13
2. Které jsou přímé zdroje světla	14
3. Jak působí na přímé světlo barevné filtry	15
4. Jak si vysvětlujeme různou barvu předmětů	16
5. Jakou vlastnost mají zrcadla a co jsou zrcadla dichroická	17
6. Jaká je citlivost oka na jednotlivé spektrální barvy (světelná účinnost)	19
7. Které jsou základní světelné jednotky	20
8. Co je součtové míšení barev	22
9. Co je rozdílové míšení barev	23
10. Jakým způsobem vidí lidské oko a které vlastnosti zraku se využívají pro barevnou televizi	24
11. Kterými veličinami definujeme barevné světlo	24
12. Jak se přenáší informace o jasu barevných ploch v televizi	25
13. Co je kolorimetr, která jsou jeho základní barevná světla a co jsou trojbarvé součinitele	27
14. Jaké trojbarvé součinitele (členitele) mají spektrální barvy izoenergetického světla	28
15. Jak znázorňujeme barevná světla souřadnicemi v prostoru a v rovině	29
16. Co je soustava základních světél (X), (Y), (Z) a co je diagram barev MKO	32
17. Jak se znázorňuje míšení barevných světél v diagramu MKO, jak je vyjádřena sytost a dominantní vlnová délka	36
18. Co jsou barvy doplňkové a jak jsou znázorněny v diagramu MKO	36
19. Jaké základní barvy volíme pro přenos v barevné televizi a jak je definováno normální světlo C	36
20. Jak se mění barevná rozlišovací schopnost v závislosti na tónu barvy	39
21. Jak se snímá a jak reprodukuje barevný obraz barevnou obrazovkou při kabelovém spojení	40
22. Jak lze reprodukovat barevný obraz na černobílé obrazovce v černobílém podání	42
23. Co jsou normalizované barevné pruhy	43

II. Přenosové soustavy pro barevnou televizi

24. Co je slučitelný barevný televizní přenos a které signály se při něm přenášejí	45
25. Jaké vlastnosti mají rozdílové signály, co je princip stálého jasu	46
26. Jaký je průběh signálů $U_R U_G U_B$ a příslušných rozdílových signálů ($U_R - U_Y$), ($U_G - U_Y$), ($U_B - U_Y$) pro normalizované barevné pruhy	48

27. Co je princip smíšených výšek	53
28. Co je princip sdílení pásma	53
29. Jaký vliv má korekce gama na jasový signál při barevném přenosu	55
30. Které znáte hlavní soustavy slučitelného barevného televizního přenosu? Uvedte jejich hlavní rozdíly	56
31. Vysvětlete na vysílacím a přijímacím skupinovém schématu princip systému SECAM III b	59
32. Jak se volí barvosnosné kmitočty v systému SECAM a jak se snižuje rušení barvosnosným kmitočtem v jasovém signálu	63
33. Jak se upravují rozdílové signály před kmitočtovou modulací	64
34. S jakými jednotkovými zdvihy pracují oba kmitočtové modulátory a co má za následek, že je nf signál omezen maximálními zdvihy	66
35. Jak a proč se snižuje amplituda barvosnosných kmitočtů a co je úkolem vysokofrekvenční preemfáze	69
36. Jaký průběh má chrominanční signál v rádkových zatemňovacích impulsích v soustavě SECAM	71
37. Jak se zabraňuje v kódovacím zařízení přeslechům jasového signálu do chrominančního signálu	73
38. Jak se vysílají identifikační impulsy a co je jejich úkolem	73
39. Nakreslete a popište skupinové schéma dekódovacích obvodů v přijímači pro barevnou televizi systému SECAM	75
40. Jak ruší odražené signály při přenosu soustavou SECAM	78
41. Vysvětlete na kódovacím skupinovém schématu systém NTSC pro evropskou televizní normu DK (OIRT)	80
42. Co jsou synchronizační impulsy barvy	82
43. Vysvětlete princip kvadraturní modulace	82
44. Které jsou neznámější modulátory pro amplitudovou modulaci s potlačeným nosným kmitočtem	87
45. Jak se upravují (redukuji) rozdílové signály pro kvadraturní modulaci	90
46. Jak se vektorově zobrazí chrominanční signál pro normalizované pruhy v soustavě NTSC	93
47. Popište činnost dekódovací části v televizoru pro soustavu NTSC aplikovanou na evropskou normu DK (OIRT)	94
48. Vysvětlete princip synchronních detektorů pro soustavu NTSC	94
49. Která lineární a nelineární zkreslení se uplatňují v přenosovém systému NTSC, jak se snižuje vliv jasového signálu v chrominančním kanálu	97
50. Jak se přenáší chrominanční signál v americké televizní normě NTSC	105
51. Vysvětlete princip jednoduchého systému PAL _s (simple)	105
52. Popište standardní systém PAL (PAL _d) se zpožďovací linkou	108
53. Jaká je poloha barvosnosného kmitočtu v soustavě PAL v televizním kanálu a jak jsou rozložena modulační pásma	108
54. Jak je systém PAL citlivý na přeslechy mezi kanály U a V	111
55. Jak se vysílá v systému PAL synchronizační impuls barvy	112
56. Vysvětlete na skupinovém schématu dekódovací obvody barevného přijímače PAL	114
57. Jak pracuje demodulátor se zpožďovací linkou	116
58. Jak se vyrovnávají fázová zkreslení v demodulátoru se zpožďovací linkou	119
59. Vysvětlete činnost synchronního detektoru v systému PAL	120
60. Jak se synchronizuje oscilátor barvosnosného kmitočtu v přijímači	122

61. Jak se synchronizuje přepínač PAL a jak se ovládá vypínač barvy	124
62. Jaké výhody a nevýhody mají ve vzájemném srovnání soustavy NTSC, PAL a SECAM	125

III. Obvody barevného televizoru shodné s přijímačem pro černobílou televizi

63. Popište skupinové schéma barevného televizoru a uveďte, které jeho obvody jsou nové a které stejné či upravené vzhledem k černobílému televizoru	127
64. Jak jsou zapojeny a jakým požadavkům mají vyhovovat kanálové voliče pro správný přenos barvy	129
65. Jak jsou zapojeny a jak zeslabují signál útlumové členy s diodami typu PIN	134
66. Jak se volí v elektronických voličích kanály a co je to volba dotykem (SENSOR)	136
67. Jak je zapojena obrazová mezifrekvence v barevném televizoru	142
68. Jak se konstruuje zesilovač obrazové mezifrekvence se zřeteltem na normy BG a DK (CCIR a OIRT)	147
69. Jak jsou zapojeny zvukové obvody v barevném televizoru	148
70. Co je synchronní detekce a jaké má výhody	155
71. V čem se liší zapojení obrazového zesilovače v barevném televizoru od zapojení v televizoru černobílém	158
72. Jak se uplatňují integrované obvody v obrazových zesilovačích a jak pracuje elektronický potenciometr	165
73. Jak jsou zapojeny synchronizační obvody pro rozklady v barevném televizoru	168

IV. Dekódovací obvody televizoru pro soustavu SECAM

74. Vysvětlete podrobné skupinové schéma dekodovacích obvodů v televizním přijímači SECAM	173
75. Jak je zapojen obvod zvon (cloche či kloš)	176
76. Jak je zapojen a jak pracuje oboustranný omezovač chrominanciho signálu	180
77. Vysvětlete různá zapojení se zpožďovací linkou $64 \mu s$ v televizorech pro soustavu SECAM	181
78. Jak pracuje elektronický přepínač SECAM. Uveďte zapojení se čtyřmi a s osmi diodami	183
79. Vysvětlete činnost bistabilního multivibrátoru (souměrného klopného obvodu)	185
80. Jaké rušení způsobují odrazy na zpožďovací lince a přeslechy mezi přímým a zpožděným signálem	190
81. Jaký úkol mají druhé omezovače a jak se reguluje sytost barev v televizoru SECAM	192
82. Jak jsou zapojeny fázové diskriminátory v dekodéru televizoru SECAM	195
83. Vysvětlete činnost maticového obvodu pro signál $(U'_G - U'_F)$	200
84. Které jsou dva základní způsoby modulace barevné obrazovky	203
85. Jak pracuje klíčované udržování úrovně černé v obrazových zesilovačích signálů R, G, B	205
86. Jak jsou zapojeny obvody pro zpracování identifikačních impulsů v televizoru Rubin 401	208

87. Jak se získávají identifikační impulsy v televizoru Rubín 707 (714) a jak se synchronizuje klopný obvod přepínače	211
88. Jak se oddělují identifikační impulsy v televizoru Tesla Color a v televizoru Spektrum	214
89. Vysvětlete činnost vypínače barvy	217

V. Dekódovací obvody přijímače pro soustavu PAL

90. Jak je zapojen chrominanční zesilovač v soustavě PAL.	220
91. Jak se oddělují synchronizační impulsy barvy a jak pracuje automatická regulace zisku chrominančního zesilovače	222
92. Popište zapojení demodulátoru se zpožďovací linkou v praxi	222
93. Vysvětlete rozdíl mezi součtovým a klíčovaným synchronním detektorem	226
94. Jak se přepínají ve dvounormovém televizoru obvody společné pro soustavu SECAM a PAL	228
95. Jak je zapojen oscilátor referenčního barvonosného kmitočtu a jak se řídí jeho kmitočet	231
96. Jak se přepíná fáze referenčního kmitočtu 0° a 180° a jak se posouvá o 90°	233
97. Jak je zapojen a jak pracuje fázový detektor pro synchronizaci referenčního kmitočtu	233
98. Jak se získávají synchronizační (identifikační) impulsy pro bistabilní multivibrátor a jak pracuje vypínač barvy v přijímači PAL	234
99. Které znáte integrované obvody v dekóderu pro soustavu PAL a SECAM a jakou zde konají funkci	234

VI. Barevná obrazovka a její příslušenství

100. Popište konstrukci barevné obrazovky „delta“ se stínicí maskou	242
101. Proč a jak se tepelně kompenzuje poloha stínicí masky v obrazovce	247
102. Jaké má vlastnosti a jak je konstruována obrazovka trinitron	247
103. Co jsou to obrazovky typu IN LINE	250
104. Jaký úkol plní kroužky čistoty barvy	252
105. Proč je u barevné obrazovky zapotřebí konvergenčního zařízení	255
106. Co je statická a co je dynamická konvergence, jak je konstruována konvergenční jednotka a jak je uspořádán magnet pro nastavení polohy modrého paprsku maskové obrazovky	260
107. Která zařízení pro konvergenci jsou u trinitronů a u obrazovek IN LINE	263
108. Jak se konstruují vychylovací cívky pro barevné obrazovky	273
109. Jak se chrání obrazovka před účinky vnějších magnetických polí	275
110. Jak se nastavuje stupnice šedé na barevné obrazovce	279
111. Jak se mění tón barvy na reprodukováném obrazu	280
112. Jak se řídí a jak se omezuje maximální proud obrazovky	282
113. Jak se zaostřuje stopa paprsků na stínítku u barevné obrazovky a jak se zhasí zpětné běhy	285

VII. Rozkladové a konvergenční obvody přijímače pro barevnou televizi

114. Jak je zapojen snímkový rozklad v barevném televizoru	286
115. Popište zapojení řádkového koncového stupně s elektronkami a se společnou výrobou vysokého napětí. Jak pracuje násobič vysokého napětí	290

116. Jak pracuje elektronkový řádkový konceový stupeň s oddělenou výrobou vysokého napětí	293
117. Jak se stabilizuje a jak se řídí vodorovný rozměr obrazu a jeho lineárnost	296
118. Jak se středí obraz ve vodorovném a ve svislém směru u barevných televizorů	296
119. Jak je zapojen řádkový rozklad s tyristory, popište fáze vychylovacího cyklu	298
120. Popište skutečné zapojení tyristorového rozkladu s výrobou vysokého napětí. Jak se řídí vodorovný rozměr obrazu	303
121. Jak pracují výkonové řádkové konceové stupně s tranzistory	305
122. Jak se opravuje poduškovitost obrazu u barevných obrazovek s vychylovacím úhlem 90° a 110°	310
123. Popište pasivní zapojení pro korekci poduškovitosti „západ—východ“ a vysvětlete funkci transduktoru	312
124. Jak pracuje pasivní obvod s transduktorem pro korekci poduškovitosti ve směru sever—jih	314
125. Jaký je rozdíl v zapojeních pro opravu poduškovitosti u 90° a 110° vychylování	318
126. Jak jsou zapojeny obvody pro korekci poduškovitosti bez transduktorů	321
127. Vysvětlete zapojení pro statickou konvergenci, co jsou to maticované konvergenční obvody u barevných obrazovek se stínící maskou (typ delta)	325
128. Jak jsou zapojeny konvergenční obvody pro řádkovou konvergenci u obrazovek s vychylovacím úhlem 90°	327
129. Vysvětlete činnost jednoduchých pasivních obvodů pro snímkovou konvergenci	335
130. Jak jsou zapojeny pasivní obvody pro oddělenou snímkovou konvergenci	338
131. Jak působí dynamická laterální konvergence	338
132. Vysvětlete princip a výhody aktivních konvergenčních zapojení	342
133. Jak jsou zapojeny aktivní obvody pro snímkovou a řádkovou konvergenci	344
134. Jak se uplatňuje aktivní zapojení u dynamické laterální konvergence pro modrý paprsek	348
135. Jak se zapojují řádkové konvergenční obvody u obrazovek typu delta se 110° vychylováním	348
136. Jak se zapojují snímkové konvergenční obvody u obrazovek typu delta se 110° vychylováním	351
137. Jak se nastavují konvergence u obrazovek typu trinitron a typu IN LINE	353

VIII. Pomocné obvody v barevném televizoru

138. Jak jsou zapojeny síťové části barevného televizoru	361
139. Vysvětlete činnost síťové části stabilizované tyristorem	362
140. Co jsou impulsové neboli spínací síťové části	367
141. Vysvětlete činnost obvodu pro samočinné odmagnetování obrazovky	569
142. Jak pracuje ultrazvukové (infračervené) dálkové ovládání televizoru ve své vysílací části	372
143. Jak je konstruována přijímací část ultrazvukového (infračerveného) dálkového ovládání	375

IX. Ladění a nastavování obvodů v barevném televizoru

144. Které speciální přístroje jsou potřebné pro nastavování barevných televizorů pro soustavu SECAM	379
145. Uveďte příklad generátoru barevného televizního signálu pro systém PAL	381
146. Které obvody je třeba sladovat a nastavovat v barevném televizoru navíc ve srovnání s černobílým televizorem	383
147. Jak se instaluje televizor na místě trvalého provozu a které obvody je třeba nastavit	383
148. Co rozumíme nastavením geometrie obrazu u barevné obrazovky	385
149. Jak se seřizuje čistota barev	387
150. Jak postupujeme při nastavování statické konvergence	388
151. Jaký je všeobecný postup při nastavování dynamické konvergence	391
152. Jak nastavujeme stupnici šedé	395
153. Jak se naladí obvod zvon a chrominanční zesilovač v dekodéru SECAM	396
154. Co se nastavuje v obvodu se zpožďovací linkou v dekodéru SECAM	398
155. Jak se sladují fázové diskriminátory v dekodéru SECAM	399
156. Jak se seřizují maticové obvody	401
157. Jak se nastavují obvody pro zpracování identifikačních impulsů	406
158. Jak se ladí chrominanční zesilovač v soustavě PAL a jak se nastavuje jeho samočinné řízení zesílení	409
159. Jak a kterými měřicími přístroji se nastavuje demodulátor se zpožďovací linkou	409
160. Jak se ladí referenční oscilátor barvonosného kmitočtu	410
161. Jak se nastavuje obvod samočinné fázové synchronizace barvonosného kmitočtu	412
162. Jak se nastavuje správná fáze synchronních detektorů	414
163. Popište uspořádání barevného zkušebního obrazce SECAM a uveďte účel jednotlivých částí	415
164. Popište univerzální zkušební obrazec FuBK pro soustavu PAL a udejte, které obvody barevného televizoru můžete podle něho naladit	420
165. Jak se nastaví obvod demodulátoru se zpožďovací linkou podle zkušebního obrazce FuBK	421
166. Jak se ladí synchronní detektory podle zkušebního obrazce FuBK	421
167. Popište barevný zkušební obrazec Philips PM 5544	422
168. Která základní pravidla platí při hledání závady v reprodukci barevného obrazu na barevném televizoru	424
Závěr	427
Doporučená literatura	428